

FORORD

Der stilles sjældent spørgsmål ved fredninger af bygninger som Amalienborg i København, Århus Rådhus og Jens Bangs Stenhus i Aalborg eller for den sags skyld Tranekær Slot og Brøløkke på Langeland. Men hvad med alle de bygninger, som måske ikke har national interesse, men så afgjort er af betydning lokalt; og hvad med de helheder, som bygningerne indgår i - husker vi også at passe på dem?

De tre kommuner på Langeland har i den sammenhæng taget et meget stort skridt i den rigtige retning. Med Langeland atlas, udarbejdet af Kulturarvsstyrelsen i samarbejde med alle tre kommuner på Langeland, er bygninger og kulturmiljøer blevet kortlagt, og der er herigennem skabt en god platform for formuleringen af en fælles eller måske flere kommunale bevaringspolitikker.

Udarbejdelsen af Langeland atlas er på den led en væsentlig aktivitet for såvel Kulturarvsstyrelsen som for kommunerne på Langeland. Kortlægningen af bevaringsværdier i byerne såvel som på landet, samarbejdet i den nedsatte følgegruppe og befolkningens engagement i arbejdet giver tilsammen det bedste mulige udgangspunkt for en god debat på øen om, hvad der skal søges bevaret, og hvor der kan skabes plads til noget nyt.

Og så er kulturmiljøet for alvor kommet på dagsordenen med Langeland atlas. Kulturarvsstyrelsen har videreudviklet de kendte kommuneatlas, så der ikke alene fokuseres på byer og bygninger, men nu også på de sammenhænge, som binder de kulturhistoriske enkeltelementer i by og på land sammen - det vi i Danmark og i de øvrige skandinaviske lande betegner som kulturmiljøer.

Langeland atlas er blevet til i nært samarbejde med følgegruppen, hvor repræsentanter for alle tre kommuner, museerne, beboerforeningerne, bylaugene og mange andre med kulturhistoriske interesser har deltaget. Arbejdet er desuden blevet fulgt af pressen og de lokale medier, som har været med til at sikre en engageret og positiv medvirken fra befolkningens side.

Nu står de langlandske kommuner så over for den store opgave, at formidle resultaterne fra atlasset til alle dele af øen, ikke mindst ejerne af de bevaringsværdige bygninger og de værdifulde kulturmiljøer, og finde gode holdbare måder at sikre disse for eftertiden.

Brian Mikkelsen
Kulturminister

Jørgen Nielsen
Borgmester, Tranekær

Johan Norden
Borgmester, Rudkøbing

Knud Gether
Borgmester, Sydlangeland

*Følgegruppen,
konsulenter og
medarbejdere
fra Kultur-
arvsstyrelsen:*

Johan Norden, Rudkøbing Kommune (formand)
Elna Rasmussen, Rudkøbing Kommune
John Kjær Andersen, Rudkøbing Kommune
Jens Østergaard Larsen, Rudkøbing Kommune (sekretær)
Jan Bønnelykke, Sydlangeland Kommune
John Hjorth, Sydlangeland Kommune
Elisa Hansen, Tranekær Kommune
Preben Holmskov, Tranekær Kommune
Peter Dragsbo, Kulturmiljørådet Fyn (udtrådt 1/1 2002)
Ole Mortensøn, Langelands Museum
Helle Ravn, Langelands Museum
Helle Hansen, Langelands Museums bestyrelse
Jens Møllerup, Rudkøbing Byhistoriske Arkiv
Erland Storm Hansen, Lokalhistorisk Forening for Lindelse, Humble og Tryggelev-Fodsløtte sogne
Anni Vinding, Lokalhistorisk Forening Magleby-Bagenkop
Preben Theodorsen, Lokalhistorisk Forening Magleby-Bagenkop
Jonna Jespersen, Nordlangelands Lokalhistoriske Forening
Leif Ottosen, Bevaringsforeningen for Langeland og Strynø
Jan Halsted Hansen, Bagenkop Bylaug og Bagenkop Erhvervsforening
Knud Holm, Dageløkke Borgerforening
Henrik Nielsen, Hesselbjerg Bylaug
Frode Hansen, Lindelse Ejerlaug
Henning Hansen, Lokalrådet for Spodsbjerg, Longelse, Fuglsbølle og Skrøbelev
Arne Engstrøm, Ristinge Bylaug
Jens Bech, Strynø Beboerforening
Hans Erik Bønnelykke, Tranekær Sogns Beboerforening
Otte Arnsted, Tullebølle Borgerforening
Erik Pilegaard Petersen, Langelands Landøkonomiske Forening
Jens Oldenbjerg, Langelands Tolvmandsforening af 1954
Niels Jørn Krogh Petersen, Langelands Håndværker- og Industriforening
Poul Erik Gotfredsen, Lohals Borger- og Håndværkerforening
Lars Larsen, Humble Erhvervsforening
Kaj Kroman Larsen, Rudkøbing Grundejerforening
Henning Strandby-Madsen, Rudkøbing Handelsstandsforening
Christian Ahlefeldt-Laurvig, Tranekær Gods
Hans Ahlefeldt-Laurvig, Hjortholm Gods
Lis Jensen, Kulturarvsstyrelsen
Eske Møller, Kulturarvsstyrelsen
Jørgen Elsøe Jensen, Sven Allan Jensen as
Thomas Jensen, Sven Allan Jensen as
Robert Mogensen, Sven Allan Jensen as

*Langeland er et af de områder, hvor det blæser mest i Danmark.
Vindfløj på taget af fiskerhuset på Ramshøj, Ristinge havn.*

Det er en stor opgave at sikre bevaringen af landets værdifulde bebyggelser og kulturmiljøer - en opgave, som kræver et udbredt samarbejde mellem befolkningen og offentlige myndigheder. For at kunne understøtte kommunernes bevaringsarbejde har Kulturarvsstyrelsen videreudviklet det gennemprøvede kommuneatlaskoncept til et bredere atlas over byer, bygninger og miljøer.

Langeland atlas indeholder en kortlægning og analyse af Langelands og Strynøs fysiske fremtræden anno 2002, med vægt på perioden efter oldtiden. Atlasset sigter på at give både en oversigtlig og en detaljeret gennemgang af øernes kulturmiljøer og bygningsværdier. Det består således af en samling generelle redegørelser, tematiske gennemgange og afgrænsede udsnit af et områdes samlede kulturlandskab, samt en sognevis registrering af bevaringsværdierne for bygninger opført før 1940.

Atlasset har tre hovedafsnit. I det første redegøres for landskabets tilblivelse og den kulturhistoriske udvikling frem til i dag. I det andet afsnit gennemgås kulturlandskabets store temaer, landsbyerne og købstadens bebyggelsehistorie, vejnettet og trafikstrukturen gennem tiden, hovedgårdene i det åbne land, virksomheder på landet, kystkulturen og fritidslandskabet. I det følgende afsnit beskrives en række kulturmiljøer, der optræder som afgrænsede geografiske områder, hvor kulturmiljøet i en koncentreret form afspejler væsentlige sider af samfundets historie.

Endelig fremlægges i det tredje afsnit det sognevis resultat af bygningsregistreringen, hvor ca. 7.000 bygninger opført før 1940 er kortlagt med angivelse af deres bevaringsværdi.

Atlasset afsluttes af følgegruppens anbefalinger om bevaring og udvikling. Udover det materiale som kan ses i atlasset, er der i forbindelse med kortlægningen af disse ca. 7.000 bygninger fra før 1940 opbygget en database, som rummer bevaringsværdier og fotos af de enkelte bygninger. Databaseen gør det muligt for de langelandske kommuner at anvende registreringen som et værktøj i deres sagsbehandling. Der stilles også en gennemgang af 60 værdifulde kulturmiljøer til rådighed for kommunernes bevaringsarbejde. Gennemgangene understreger det væsentlige i de udpegede kulturmiljøer og beskriver de enkelte elementer mere detaljeret end i selve atlasset.

Atlasset er tænkt både som et værktøj i den daglige planlægning og som grundlag for politiske beslutninger om bevaring. Men nok så væsentligt sigter det på at være en let tilgængelig fremstilling af et kompliceret emne og en guide til at opleve de mange herligheder, som findes på Langeland og Strynø.